

VII МІЖНАРОДНА НАУКОВО-ПРАКТИЧНА КОНФЕРЕНЦІЯ
«ЕКОНОМІЧНІ ПЕРСПЕКТИВИ ПІДПРИЄМНИЦТВА:
ВИКЛИКИ ВОЄННОГО ЧАСУ ТА ПОВОЄННОЇ ВІДБУДОВИ» 2024 РІК

Тема доповіді: АГРОЕКОЛОГІЧНІ ІННОВАЦІЇ В ПОВОЄННОМУ
ВИКОРИСТАННІ ПРИРОДНОГО РЕСУРСУ СІЛЬСЬКОГО
ГОСПОДАРСТВА

Молдаван Л.В. - д.е.н., професор
Заслужений економіст України
ДУ «Інститут економіки та
прогнозування НАН України»

м. Ірпінь, ДПУ, 31 травня 2024 р.

2 ВИКЛИКИ ПОВОЄННОГО СТАНОВЛЕННЯ АГРАРНОГО СЕКТОРУ

- **Деградація ґрунтів**, посилена вузькоспеціалізованим безсівозмінним землеробством і бойовими діями на значних площах сільськогосподарських угідь.
- Зміна **кліматичних умов**, від яких, за науковими даними, волотильність урожаю залежить на 40-44%.
- Невиконання завдань, визначених **Цілями сталого розвитку** у сфері сільського господарства на період до 2030 року.
- Необхідність імплементації у правове поле і впровадження в практику положень **Європейського зеленого курсу** й інших документів екологічного спрямування, до чого зобов'язує інтеграція України у європейський простір.

3

ОСНОВНІ ТИПИ, ПРИЧИНИ ТА НАСЛІДКИ ДЕГРАДАЦІЇ, (зональний аспект)

ЗОНИ	ОСНОВНІ ТИПИ ДЕГРАДАЦІЇ			ОСНОВНІ ПРИЧИНИ ДЕГРАДАЦІЇ			
	ДЕГУМІФІКАЦІЯ, КГ/ГА	БАЛАНС ПОЖИВНИХ ЕЛЕМЕНТІВ, КГ/ГА (+, -)	ЕРОЗІЯ ҐРУНТІВ, %	БАГАТОРІЧНІ ТРАВИ, %	ВНЕСЕННЯ ОРГДОБРІВ, Т/ГА	РОЗОРАН ІСТЬ УГІДЬ, %	ЛІСИСТІСТЬ, %
Полісся	до - 270	від - 50 до - 80	27-39	2,3	0,9 - 1,1	62-70	26,8
Лісостеп	до - 320	від - 36 до - 90	35-50	5,3	0,5 - 1,0	70-80	13,0
Степ	від - 400 до - 600	від - 50 до - 120	52-96	1,3	0,0 - 0,1	72-85	5,3
Україна	до - 500	- 65	43	3	0,5	76,1	15,6

- Щорічні втрати через ерозію: родючого ґрунту - **500 млн т** (**9-10 млн т** умовного зерна), гумусу - **32-33 млн т** (**320-330 млн т** органічних добрив).
- Поживних елементів у чорноземах у **2,5 - 3** рази менше порівняно з європейськими землями.
- Полезахисна лісистість - **1,5%** при нормі **3-3,5%**, з яких **60%** мають незадовільний стан, потребують заміни.

4

ЗМІНА КЛІМАТИЧНИХ УМОВ

- Підвищення середньорічної температури повітря з 2000р. - **наближається до 2°С.**
- Зміщення **кліматичних зон** з півдня на північ - на **200 км**; поява на Півдні сухих субтропіків.
- Середньомісячна сума опадів: Степ (2015-2020рр.) - зменшення від **10%** у Кіровоградській до **25%** - у Донецькій обл.
- 2002-2015рр. - **10 посух** у вегетаційні періоди.
- **Потроєння** несприятливих для виробництва умов: тривале бездощів'я, короткочасні зливи і повені, падіння рівня ґрунтових вод, масове пересихання малих річок і водоймищ.
- У найближчі 15-20 років - **трикратне скорочення** водних ресурсів.

5

ЗАВДАННЯ, ВИЗНАЧЕНІ ЦІЛЯМИ СТАЛОГО РОЗВИТКУ ДО 2030 р.

Ціль 16. Відновлення деградованих земель із використанням інноваційних технологій:

- зменшити площу **орних** земель на **4,2** млн га;
- збільшити площі земель **органічного землеробства** - з **410,6** тис га у 2015 р. до **3 млн** га у 2030 р.;
- підвищити рівень **лісистості** територій країни з **15,9** до **20%**, польові **захисні лісонасадження** збільшити в **1,5** рази.

Ціль 2. Забезпечення порушеної вузькоспеціалізованим виробництвом **збалансованості харчування** людей відповідно до фізичних потреб

- по молочних, м'ясних, рибних продуктах, плодах і ягодах;
- по макро- і мікроелементах та по калорійності. ■

6 ВИКЛИКИ ІНТЕГРАЦІЇ УКРАЇНИ В ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ПРОСТІР

Основи Європейського зеленого курсу:

- економіка, слугуючи людям, суспільству, має віддавати природі більше, ніж забирає від неї;
- інвестиції в природний капітал, екологічно безпечне сільське господарство - один з п'яти напрямів стратегії фінансового відновлення;
- біорізноманіття ґрунту, рослин, тварин - основа забезпечення продбезпеки;
- агроекологія - основа збереження продуктивності і здоров'я ґрунтів та забезпечення здорового харчування;
- унормування моніторингу стану здоров'я ґрунтів і мір відповідальності за його погіршення.

7 ХАРАКТЕРНІ ОЗНАКИ ІНДУСТРІАЛЬНО-ІНТЕНСИВНОГО ТА АГРОЕКОЛОГІЧНОГО СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА

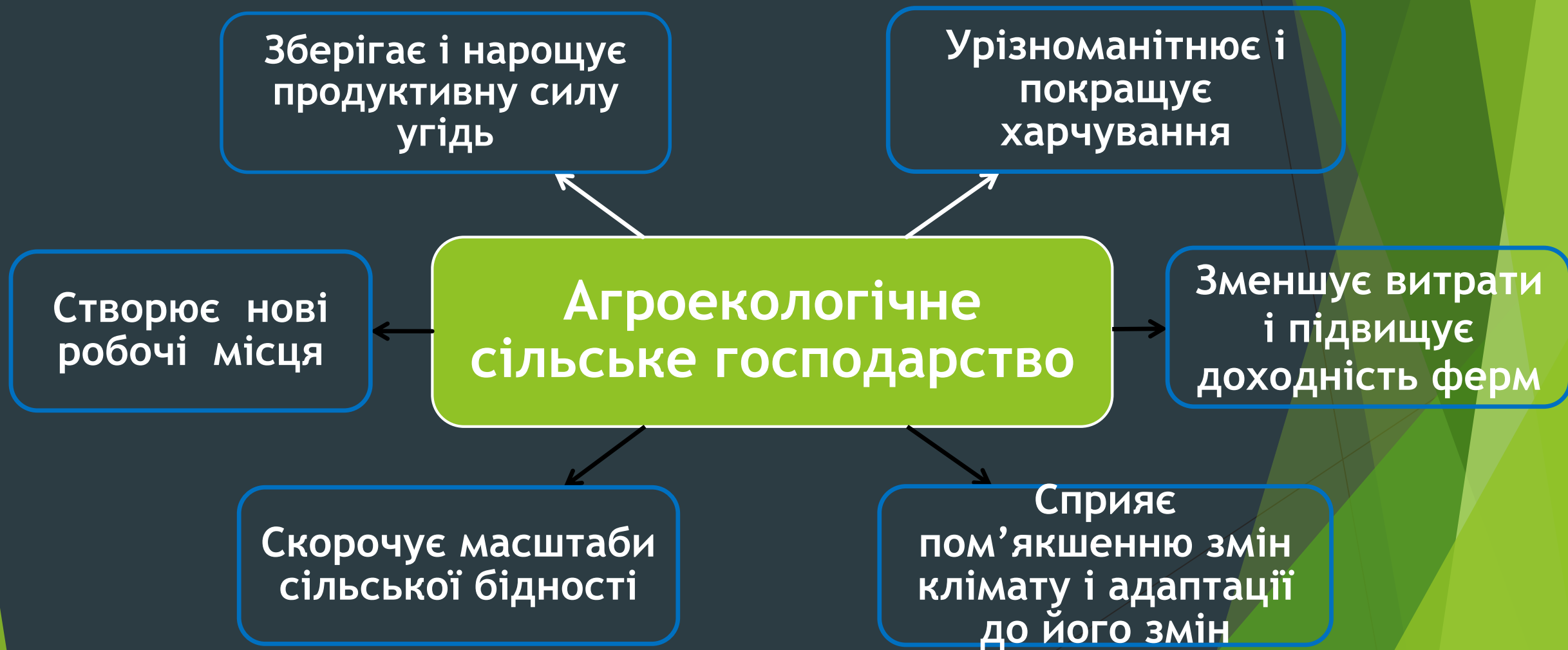
Ознаки	Індустріально-інтенсивне сільське господарство	Агроекологічне сільське господарство
Вкладення антропогенної енергії	Дуже високі	Оптимальні
Загальнобіологічне різноманіття	Низьке	Високе
Різноманіття культурних рослин	Низьке	Високе
Різноманіття тварин	Низьке або відсутнє	Помірне
Сівозміни	Глибока спеціалізація, монокультура	Сівозмінне землеробство, полікультура
Частка орних земель у агросистемі	Висока	Оптимальна. Лісоаграрні екосистеми
Заходи боротьби з хворобами і шкідниками	Як правило, хімічні	Переважно біологічні в поєднанні з механічними
Основний напрям селекції рослин	Підвищення продуктивного потенціалу	Підвищення адаптивного потенціалу

8 ІНОВАЦІЙНІ СИСТЕМИ АГРОЕКОЛОГІЧНОГО СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА

- Органічне землеробство до 2030 р.:
 - ЄС - 25% оброблюваних угідь, Україна - 10% (наразі 1%);
 - вітчизняних операторів органічного виробництва - 528;
 - обсяг реалізованої продукції - 6,3 тис т (молочні продукти, далі - овочі, фрукти, гриби та зернові і круп'яні вироби);
- Біодинамічне землеробство - різновид органічного з використанням біологічних циклів рослин та тварин.
- Технологія ефективних мікроорганізмів (ЕМ-технології) - застосування комбінації мікроорганізмів, які впливають на розвиток рослин і оздоровлення ґрунту.

9

ВПЛИВ СІВОЗМІННОГО АГРОЕКОЛОГІЧНО ОРІЄНТОВАНОГО СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА НА СІЛЬСЬКИЙ РОЗВИТОК (УЗАГАЛЬНЕННЯ СВІТОВОЇ ПРАКТИКИ)

10 ОСНОВНІ ДІЇ, СПРЯМОВАНІ НА СТВОРЕННЯ ПЛАТФОРМИ ДЛЯ ПЕРЕХОДУ ДО АГРО ЕКОЛОГІЧНОГО ЗЕМЛЕРОБСТВА

1. Інституалізація переходу на агроекологічне сільське господарство в **національних стратегіях** повоєнного відновлення;
2. Імплементация в законодавчо-нормативну базу аграрної політики України:
 - а) європейських актів і програм **екологізації агровиробництва**, протидії змінам клімату і захисту навколишнього середовища;
 - б) **механізмів підтримки** товаровиробників у прив'язці до виконання унормованих «зелених вимог» нової САП на 2023-2027рр та стимулювання органічного виробництва, й інших екологічно чистих практик у сільське господарство;
3. Прийняття державної **Програми консервації** сильноеродованих та порушених військовими діями сільськогосподарських угідь з унормуванням державного управління ними на засадах тимчасової оренди, здійснення орендних платежів та компенсації власникам витрат на агроекологічні заходи (створення сіножатей і пасовищ тощо);
4. Прийняття ЗУ «**Про Кодекс сталого агрогосподарювання**»
5. **Мотивація** розвитку виробництва і споживання органічної продукції.

ДЯКУЮ ЗА УВАГУ!